

Record després de la batalla

La Cota 705, a la serra de Pàndols, un dels punts estratègics més importants de la batalla de l'Ebre, on actualment hi ha un monument dedicat a la pau i a la reconciliació.

Ara fa setanta anys s'iniciava la batalla de l'Ebre, el darrer intent dels republicans per redreçar una Guerra Civil que ja gairebé tenien perduda. A les Terres de l'Ebre, el record d'aquell conflicte, que va començar el 25 de juliol de 1938, és encara present. Després d'anys de silenci, a la gent més gran ja no li fa tanta por parlar-ne.

La nit del 24 al 25 de juliol de 1938 l'exèrcit republicà va creuar l'Ebre per més d'una desena de punts, entre Mequinensa i Amposta. S'iniciava així l'ofensiva republicana més gran de tota la Guerra Civil; un atac que va derivar en la batalla més important de tot el conflicte. L'intent del govern de la República de donar un tomb al curs de la

guerra va fracassar; el 16 de novembre d'aquell any acabava la batalla amb victòria de les tropes franquistes. El camí per ocupar Catalunya i arribar a Barcelona va quedar lliure i, amb això, el resultat de la Guerra Civil completament decidit.

Setanta anys després de l'inici de la batalla de l'Ebre, les marques que aquesta va deixar en el paisatge

són encara visibles. "En alguns llocs encara es poden veure les trinxeres, els amagatalls, els forats que van deixar les bombes", explica Antonio Blanch, president del Centre d'Estudis de la Batalla de l'Ebre (CEBE), de Gandesa. El material que exposa aquest centre és, de fet, el fruit dels molts anys durant els quals Blanch, des que era un nen, ha recorregut els

campes de la Terra Alta buscant les restes de la batalla. “Encara avui dia es troba una mica de tot –diu Blanch– bales, llaunes, cascs, granades. Als anys quaranta la gent ho venia com a ferralla, perquè necessitaven menjar. Ara tot això es pot trobar al museu, i té molt valor, perquè pràcticament hi ha de tot el que es feia servir.” A banda de presidir el CEBE i de buscar restes de material de guerra, Antonio Blanch fa de guia turístic pels indrets de la Terra Alta on encara hi ha mostres visibles de la batalla. “A la gent, li sorprèn molt veure les trinxeres i els objectes, perquè no ho havien vist mai. Tot això que es conserva és un bé molt gran per als pobles de l’Ebre, perquè contribueix a fer que la gent sàpiga què va passar”, explica el president del CEBE. Entre els principals objectes que al llarg dels anys ha anat recollint pels camps de conreu, que un dia foren de batalla, Blanch destaca l’“abuelo”, un projectil del calibre 260 i de més de dos-cents quilos de pes. “És el més gros que conservem. Després de la guerra se’n van trobar de més de cinc-cents quilos, però la gent se’ls va vendre com a ferralla.”

Girar l’esquena. La gent de l’Ebre, de fet, ha passat molts anys girant l’esquena a aquest episodi transcendent de la Guerra Civil. Segons Miquel Estruel, estudiós de la batalla de l’Ebre i un dels fundadors del CEBE, fins no fa gaire la gent, sobretot la més gran, no en volia ni parlar. “Quan vam inaugurar el centre l’any 1998 la gent més gran mostrava moltes reticències, ja que veia el museu com una intromissió en els seus records. Ara, però, aquesta reticència ja ha passat i es pot parlar de la batalla amb més normalitat, tot i que continua sent una història poc

Una columna de l’exercit de Franco es dirigeix a la línia de foc al fron de Gandesa, durant l’agost de 1938.

contada i molt trista”, diu Estruel. Si-gui com vulgui, la batalla de l’Ebre, com explica aquest autor de diversos llibres sobre la Guerra Civil, va comportar una gran ruïna, tant econòmica com moral, per a les Terres de l’Ebre, sobretot perquè molta gent va haver d’abandonar les seves cases a causa de la batalla. “Després de la guerra tot va quedar destruït i molta gent va haver de subsistir venent el material que trobava pels camps com a ferralla”, diu Estruel.

Un dels pobles de les Terres de l’Ebre que simbolitza l’horror i el patiment sofert com a conseqüència de la Guerra Civil és Corbera d’Ebre. Des dels primers dies de la batalla iniciada el juliol de 1938, aquest poble, que es trobava en la primera línia de foc, va ser repetidament bombardejat, principalment per l’aviació alemanya al servei de Franco. Corbera d’Ebre va quedar completament destruït i els habitants que van sobreviure no van tenir més remei que construir un poble nou al costat.

Segons Sebastià Frixach, alcalde de Corbera d’Ebre, aquest és el poble que més amargament va patir la batalla de l’Ebre. “El poble mai més s’ha refet, ja que tenia 2.100 habitants i ara només en té poc més de 1.100; va suposar un trauma molt important”, explica Frixach. Tanmateix l’alcalde de Corbera d’Ebre hi veu un vessant positiu: “Encara queda gent gran que explica les seves vivències, mostra els llocs on es refugiaven i el que fa és donar-nos una lliçó perquè això no torni a passar mai més.”

Mentrestant, el poble vell de Corbera d’Ebre segueix sent un símbol de la tragèdia. “És un record tràgic, però també és bonic veure com la gent del poble va tenir la força suficient per aixecar-ne un de nou. La gent no gira l’esquena al poble vell, saben el que els va tocar viure”, explica Frixach. La gent de Corbera d’Ebre, de fet, està intentant reconstruir l’església vella per convertir-la en un símbol de la pau. Aquesta setmana, per exemple, coincidint amb els setanta anys de l’inici de la batalla de l’Ebre, és previst que el president de la Generalitat, José Montilla, i el conseller d’Interior, Joan Saura, viatgin a Corbera d’Ebre per inaugurar un centre d’interpretació sobre la batalla i presidir l’encesa d’un pebeter en memòria de totes les persones que hi van perdre la vida.

Xevi Camprubi

Un dels pobles de les Terres de l’Ebre que simbolitza l’horror i el patiment sofert com a conseqüència de la Guerra Civil és Corbera d’Ebre. Va ser repetidament bombardejat, principalment per l’aviació alemanya al servei de Franco.